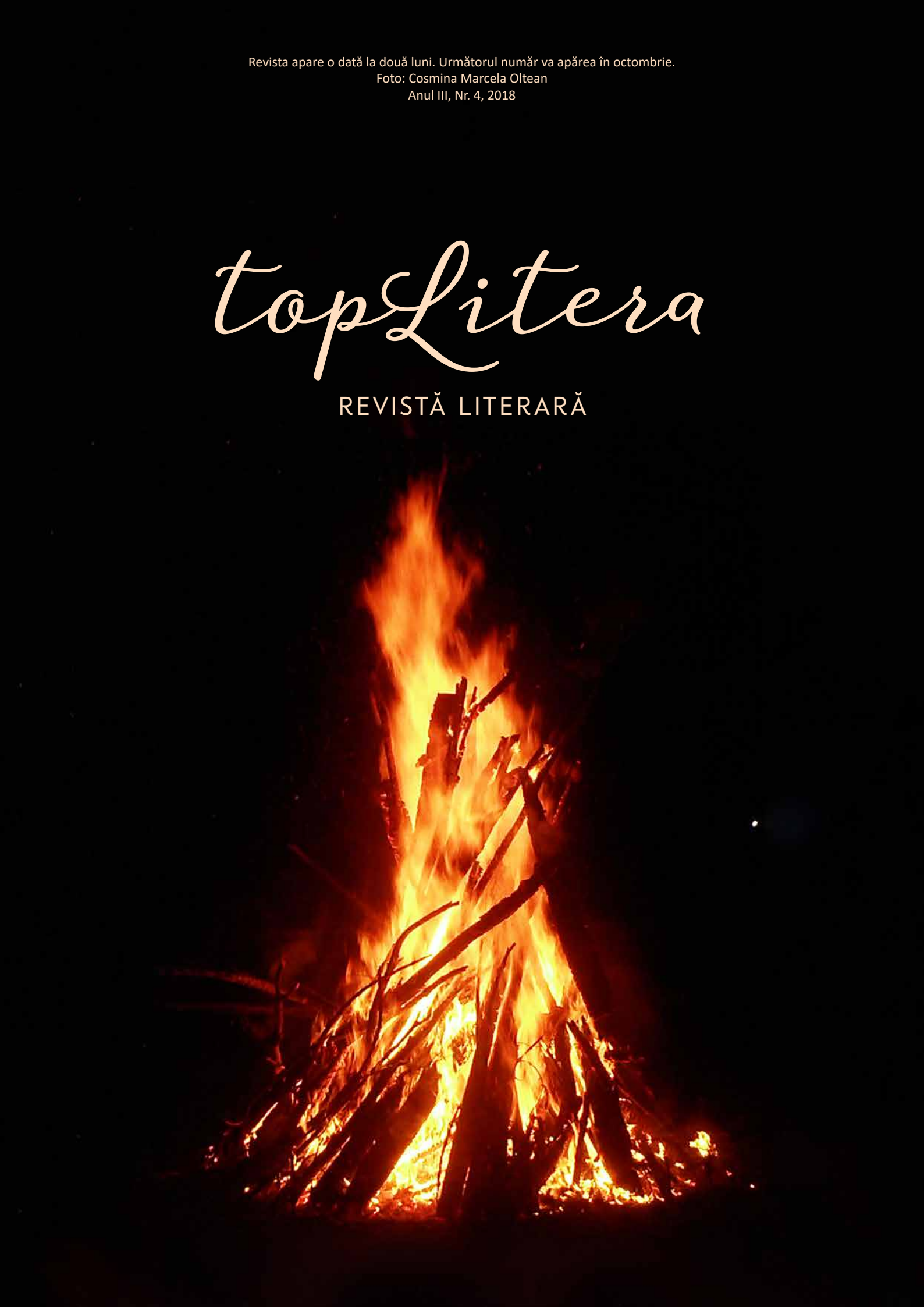
Revista apare o dată la două luni. Următorul număr va apărea în octombrie.
Foto: Cosmina Marcela Oltean
Anul III, Nr. 4, 2018

topLitera

REVISTĂ LITERARĂ

VINO, STELUȚA MEA!

Vino, steluţa mea, să fii
Cu mine-ntotdeauna,
Să scap de-a sorţii boală grea,
Să-mi depărtez furtuna.

De-aş fi cu tine, stea în zori,
Ne-am rătăci-n lumină,
Zburând pe-a soarelui cărări,
Cu dragostea de mână.

Şi nimeni n-a putea zări
Lumina-mbrăţişată,
Iar noaptea nu ne-a despărţi
De stele, niciodată.

Elena Fecioru Scânteioară

VINE PRUNCUL PRINTRE NOI

Refren:
Vine Pruncul printre noi
Sfânt, mai sfânt ca sfântul soare,
Vine Domnul, Domnul mare!

Codrul a-ngheţat
Peste sat e viscol sur
Teama de păcat
Îţi rupe haina-n tufele de măr.

Turla de la schit
Sparge nori scăldaţi în humă,
Fiul preaslăvit
Pune sfinţilor cunună.

Bunul Dumnezeu
Tinde mâna dinspre preaînaltul,
Greu nu-i mai greu
Şi se schimbă-n primăvară satul.

Vasile Antonie Tămaş

ŞI CLIPA RĂMÂNĂ LUMINĂ!

Privirea adună splendoare,
Când vara în aur se scaldă,
Un cântec se-nalţă spre soare
Şi-aduce iubirii ofrandă.

Rog vara un gând să-nfieze,
Să-nalţ fericirii castele,
Iubirea-n poem să troneze,
Regină pe visuri şi stele.

Rog vara seninul să-mi deie,
Şi clipa rămână lumină,
Văpaia din gândul scânteie
În vatra de timp să rămână.

Elena Fecioru Scânteioară

Poezie

DOAMNE

Doamne, astăzi te pogoară
Cum te-ai pogorât şi ieri,
Fă din noapte zori de ziuă
Şi lumină fă din seri.

Doamne, peste ţarini şterpe
Paşii noştri se-nspăimântă,
Pieptul tremură de doruri,
Buzele nu mai cuvântă.

Doamne, azi, de dimineaţă,
Prin târgul bătut de ploi,
Iuda căuta, prin stele,
Să ne vândă şi pe noi.

Doamne, cred că mai rămâne,
Înc-un ceas, şi-apoi cu-alai,
Toţi pleca-vom către Tine,
Să te căutăm prin rai.

Vasile Antonie Tămaş

M-AM FĂCUT PRIVIGHETOARE

Am scris ieri, am scris şi azi,
Scriu şi mâine, şi iar mâine,
Şi-uite-aşa îmi cern pe filă
Gândul bun, cuvânt de pâine.
Zori de cântec la fereastră
Îmbătată de albastu,
Într-o vrajă de cuvinte,
M-am făcut privighetoare
Şi-am cântat din dor fierbinte.
Iată, firava făptură,
Strop de vis spre dimineaţă,
Fermecată de natură,
S-a trezit din nou la viaţă.

Elena Fecioru Scânteioară

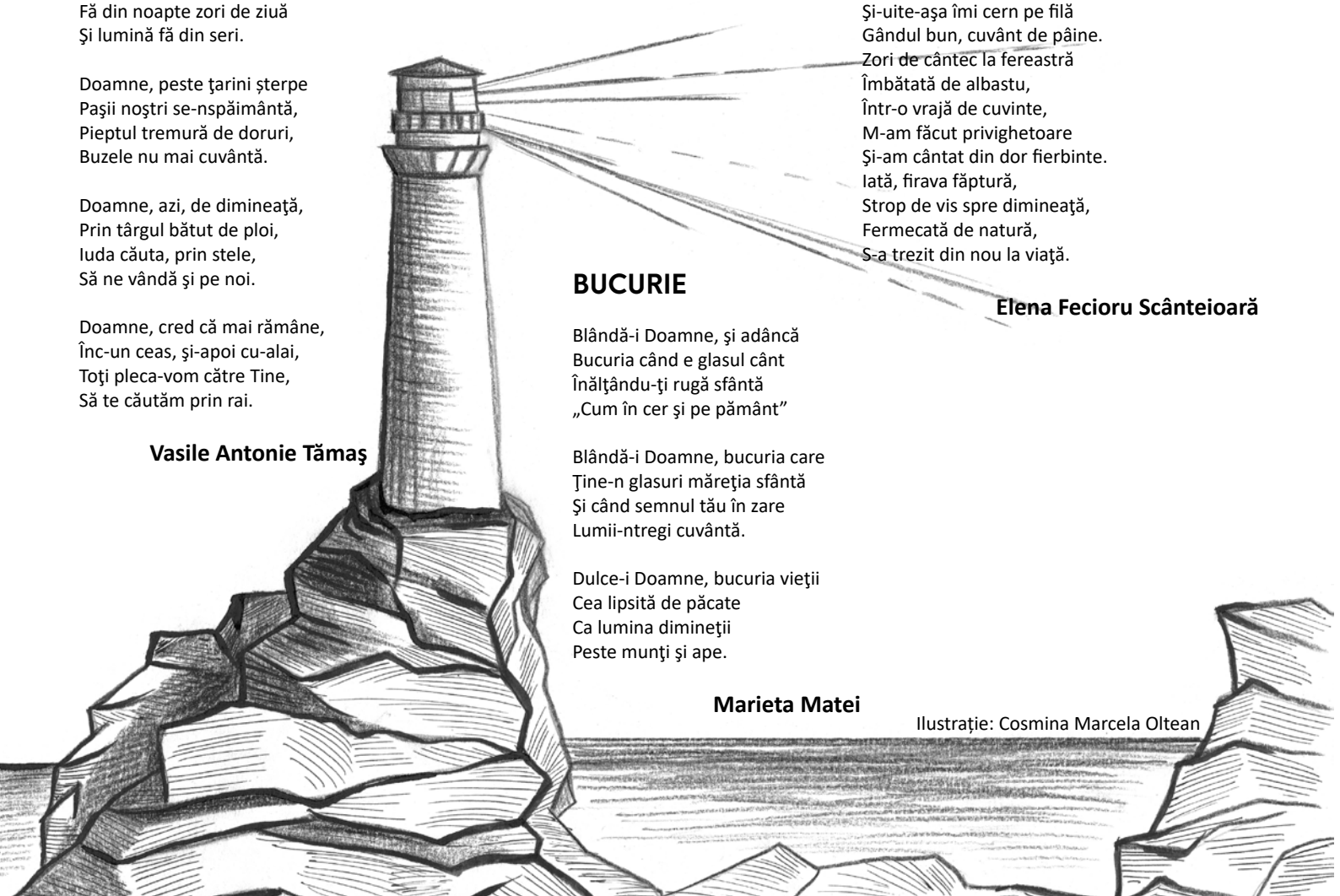
BUCURIE

Blândă-i Doamne, şi adâncă
Bucuria când e glasul cânt
Înălţându-ţi rugă sfântă
„Cum în cer şi pe pământ”

Blândă-i Doamne, bucuria care
Ţine-n glasuri măreţia sfântă
Şi când semnul tău în zare
Lumii-ntregi cuvântă.

Dulce-i Doamne, bucuria vieţii
Cea lipsită de păcate
Ca lumina dimineţii
Peste munţi şi ape.

Marieta Matei

Ilustrație: Cosmina Marcela Oltean

PE POTECILE SATULUI

Despletită, umblă Ciuleandra
pe potecile satului;
neîmblânzită e floarea
ce se desface prin ramuri
supuse ca-n fața unei icoane.
Cerul se îneacă de mireasmă
prelungind anotimpul
în blânde cântări.
Renaşte o lume în care
Inocentă dănţuieşte
Ciuleandra...

Marieta Matei

MI-E DOR SĂ FIU COPIL

Mi-e dor
De țarcul unde mă jucam cu mieii
Mi-e dor
De jocul cu mâțe și motocei
Mi-e dor
De roua rece și udă
Ce îmi tăia talpa desculță
Când alergam prin iarbă dimineața
Mi-e dor
De nucul bătrân încovoiat pe casă
De pâinea rumenă și caldă
Ce o punea mama pe masă
Mi-e dor
Și de casa bunicii
Cu podul cu nuci, cu prune,
Pere și mere uscate și dulci.
Mi-e dor
Și de moșul cu pipa în colțul gurii
Stând în pridvor
Cu lacrimi în ochi povestindu-ne
povești
Cu zâne, feți frumoși și zmei
Și povești de dor.
Mi-e dor
Și de blânda învățătoare
De abecedar și de șotron
De primele litere și numere învățate
De caietul corectat cu roșu
Și de carnetul ascuns de note.
Mi-e dor
Să alerg desculță prin lan
Prin lanul de grâu
De astea toate mi-e dor
Mi-e dor
SĂ FIU COPIL!

Maria Mărginean

ANOTIMPURILE VIEȚII

Primăvara
Primele flori pe ram
Lanul verde de grâu
Primii pași de copil
Și râsetul lui zglobiu
Așa am fost!

Vara
Primele fructe pe ram
Lanul galben de grâu
Prima îmbrățișare și
Prima declarație de dragoste
Și primul sărut
Am fost eu!

Toamna
Fructele coapte pe ram
Grâul adunat în hambar
Jurământul de credință
În fața BUNULUI DUMNEZEU
Grija de mâine și pentru ai mei
Asta sunt eu!

Iarna
Vinul rubiniu din ulcior
Pâinea rumenă și caldă din cuptor
Fulgii de omăt prinși în păr
Groapa adâncă săpată în rece pământ
Coșciugul de scândură pe fundul ei
zăcând
Și eu dormind un somn adânc, adânc
Așa voi fi eu!

Maria Mărginean

SCRISOARE

Mi-a deschis aseară vântul
Poarta de la drum;
M-a-ntrebat sfios de tine,
Dar n-am vrut să-i spun...

Mi-a lăsat un pumn de frunze,
Ce-l stropea cu ploaie
Și din ochii-mi trişti curgeau
Lacrimi în şiroaie.

Marieta Matei

Pictură: Maria Tîlvescu

Proză

O ZI CA ORICARE ALTA

Simți în tine ceva străin. Precauții pentru ziua de mâine. Degeaba. O tristețe prinde subit rădăcini. Și sapă. De la zece ani nu mai știi nimic. Apoi a fost melancolia de douăzeci. Întotdeauna era sfârșitul lumii. Când te lua. Ce simți acum e difuz. O frică amestecată cu resemnare. Înaintezi fără tine pe stradă. Deschizi ușa de la apartament. Îți recapeți copleșitoarea conștiință de sine. Faptul că tremuri pe dinăuntru ca un bătrân. Ca un bătrân care știe.
Nu-i normal, băiete. La vârsta ta nu, îți spunea mama. Nu-i normal să ai asemenea gânduri. Câteodată chiar și pe scurt. Nu-i normal să ai gânduri. Nu trebuia să te încumeți. Ca și cum ăsta era apanajul maturilor. Maturaților. Măturaților de soartă. O tot dădea cu vârsta. Vârsta în sus și în jos. Nu pricepeai.
În clasa a V-a ai învățat de prefixe. Derivarea cu prefixe. Derivai cu rădăcini noi un prefix dat. Regenerat, renăscut, reformat. Nu degenerat, negenerat. Nu deformat, neformat. Nu nenăscut.
De la o vreme constați chestii noi. Nu te mai recunoști în oglindă. Zâmbetul are ceva de neînțeles. Ca și cum ai fi înțeles cum stau lucrurile. Ca și cum în sfârșit. Îți vine să le spui tuturor „dragă”. Când le trimiți un mesaj de afaceri. Îți vine să dai mâna cu toți. Necunoscuți de pe trotuar. Necunoscuți în autobuz. Necunoscuți la trecerea de pietoni. Parcă auzi o voce din off. Salută copiii. Deschide-te lor. Mai las-o cu maturizarea.
Până la urmă, niciodată nu ai știut. La ce oră s-a întâmplat? O tot întrebai. Și asta e important. Determină ascendentul. Oglinda aia din cer. După treizeci de ani cică se manifestă plenar. Ți se citește pe chip. Te dă peste cap. O tot întrebai. Îți tot răspundea. Pe la trei-patru noaptea, băiete. Când racul o ia la înaintare. Cu luna în piept. Cu câteva săptămâni mai devreme de termen.
Ăsta e adevărul. Mama ta își amintește. În fiecare an mai mult. În fiecare an altceva. Ba copila cu care se plimba. Dulăul alb ieșit înainte. Lup-lup, nu alta. Și lătratul. Și spaima. Nu pentru ea, pentru fetiță. Și nașterea inerentă. Travaliul provocat. Aruncarea lui Ovidiu în lume. Între unu și doi noaptea. Când ora lupului începe să bată. Când simți coșmarul aproape. În fiecare an alte detalii. Ca o poveste spusă de altcineva. Tot cu câte un an mai tânăr.
Ne amintim visele dinspre final înspre început. Asta se știe. Ce nu se știe altceva e. Că reamintindu-ne, ajungem să le visăm iar. Că tot repovestindu-le, ajungem să inventăm.
Azi nu citești mesajele de pe Facebook. Nu-ți pasă. Cel mai bun ar fi like-ul comun. Care să le închidă gura la toți. Nu ai chef de ipocrizii. De luatul peste picior. Stai liniștit, băiete, vocea din off. Nu ți-ai trecut ziua de naștere pe wall. Și nu ai semnal unde te afli.
Azi-noapte ai împlinit treizeci și unu de ani. Ai o viață înainte să fii tu. Să-ți amintești.

Laurenţiu Malomfălean

LITERAȚII

Se întâlnesc doi literați. La intersecție pe Horea. Unul iese din clădirea facultății, altul intră. Unul e cu gulerul descheiat. Unul e cu țigara în gură. Celălalt citește în fum.

- Hello! întinde asistentul mâna.
- Salutare, ce faci, mă, pauză?
- Da, țin seminar cu anul II, marii clasici, însă cred că iarăși nu a citit nimeni.
- Așa-ți trebe, dacă ți-o trebuit să intri în sistem.
- Adică?
- Mă, io m-am săturat să mă tot explic. Să mă recomand cunoscuților: știți, eu vin de la facultatea aia dinspre gară unde se studiază literele. Știți, semnele alea ce formează alfabetul, și care putându-se combina într-o grămadă de moduri posibile, deși nu sunt decât 31 la număr, dau naștere, cică, unor nemaivăzute opere, de fapt unor șiruri de caractere tăiate la intervale regulate, ordonate unele sub altele pe pagini, pe care le tot frunzărim. În plus, cică ei, ăștia, literații, pot discerne, prin cine știe ce matrapazlâcuri, o capodoperă de o grafomanie. Ba mai mult, se apucă și scriu alte interminabile combinații de litere, la care le spun cronici, nu acute, prin care mai reduc din numărul posibilităților. Și din asta își fac o meserie. Și pentru asta câștigă bani și se dușmănesc unii pe alții. De parcă lumea lor mică face vreun ban degerat. Ba chiar se zvonește că numărul combinațiilor de litere posibile ar fi fost atins de mult. Și că deja orice text îl rescrie de fapt pe altul, fără să se știe neapărat care pe care.
- Poftim? Nu înțeleg despre ce vorbești. Îmi termin țigara și urc, mă așteaptă studentele.
- Mă, tu crezi că de l-ai visa pe Caragiale că-ți vine la curs nu s-ar apuca pe loc să scrie o schiță despre inutilitatea muncii dumitale? Literatura nu trebuie studiată, ea trebuie scrisă și citită. Studiile literare ucid literatura, nu-ți dai seama? În ziua de azi, facultatea de litere înseamnă deplinătatea facultăților facultative. Mă doare mintea când străvăd demnitatea unui literat în privirea lui plină de litere moarte. Cel mai mult mă distrează cadrele noastre superioare, nu dau nume că le știi, care nu își pot nicicum defini obiectul propriei munci, motivele pentru care o continuă, dedându-se la glose fără cap și coadă prin care nu fac decât să-și demonstreze ratarea ca scriitori. Sau ambițiile de avansare în carieră, despre care se zvonește că pot merge până la pactul cu diavolul. Aia ar fi în stare să-și omoare mama doar ca să avanseze în post. Ăla își înfiază urmași. Nu se mai înțeleg soț cu soție-n aceeași catedră.
- Tu n-ai dormit bine, sau ce?
- N-am dormit bine deloc, am avut insomnii de necaz că n-am intrat în sistem, asta-i! Închipuie-ți! De la concursul pe post nu mai am stare.
- Măi, ce să-ți fac dacă ești naiv. Nu poți intra dacă nu le dai de înțeles că ești slab, crede-mă, la fel am făcut. Uite ce m-am îngrășat între timp! – zice asistentul, și îl măsoară pe celălalt din cap în tălpi, cu o privire ca urechile unui ac prin care treci un fir de mătase.
- La fel ca alții, nu ca mine!
- Of, măi, n-am ce-ți face…
- Dar nici nu-i nevoie să-mi faci tu ceva, stai liniștit.
- Cum vrei să intri în sistem dacă o ții una și bună…
- Mi-o trecut, vă las pe voi să credeți în continuare că merită. N-aveți decât.
- Mă faci să râd, serios. Hai că intru. Mai vorbim. Poate ne mai intersectăm pe la BCU. Vii să traduci pe-acolo, nu?
- Da, poate. Auzi, mă, tu ce-ai face dac-ai sesiza brusc: ești o simplă nemernică literă? Îți spun, m-am trezit azi-dimineață că semăn c-o literă, un L arial narrow cu 46 la picior. De fapt, omenirea-i un text, o carte infinită rescrisă-ncontinuu, pe care n-o citește nimeni. Bate vântul peste foile ei ca peste-un câmp de floarea-soarelui toamna. Așa că, mi-am zis, destul.

Ajuns acasă, primul gând al unuia dintre cei doi literați a fost acesta: ca să n-o arunci, totuși, ce poți face cu varianta necitită pentru susținerea din catedră a tezei de doctorat despre visul postmodern? O despiralezi fără milă și folosești foile ca mușama în cămară, pe rafturi. Cât de visătoare vor sta borcanele!

Laurenţiu Malomfălean

***Textele din secţiunea proză au fost realizate în tabăra de scriere creativă 2017, cu Florin Iaru.**

Ilustrație: Cosmina Marcela Oltean

Eseu

***

Legătura între om şi Dumnezeu e făcută în aşa fel, încât Dumnezeu este în om şi omul în Dumnezeu. „O, Dumnezeul meu, eu n-aş exista şi n-aş fi nimic, dacă Tu n-ai fi în mine. N-ar trebui, mai degrabă, să zic că eu n-aş exista, dacă n-aş fi în Tine, de la care purced, prin care trăiesc şi în care sunt cuprinse toate lucrurile? Pentru ce să te mai rog să fii aproape, căci Tu eşti, totdeauna, în mine?" (Fericitul Augustin. Mărturisiri, cartea I, cap.II).

Datoria omului nu mai e să descopere un „adevăr", care i-ar fi departe, ci numai să recunoască adevărul, care-i atât de aproape, încât omul, în întunecime e cuprins de el.

De ce credinţa şi adevărurile, pe care ea le revelează, pătrund aşa de greu în inimile oamenilor? Unii socotesc că credinţa este numai un „dar" al Lui Dumnezeu, dat după „arzătoare" rugăciuni, aducând sufletul în stare să primească revelaţia adevărurilor: „Credinţa este un dar al Lui Dumnezeu. Noi cunoaştem adevărul cu inima, nu numai cu raţiunea. Această neputinţă a raţiunii nu trebuie să servească decât s-o umilească, pe ea care vrea să judece totul. Totuşi, nu trebuie să ne mirăm văzând persoane simple, crezând fără să raţioneze. Niciodată nu ajungi să crezi, dacă Dumnezeu nu-ţi întoarce inima spre adevărurile Sale". (Aşa simte şi defineşte Pascal credinţa).

Ioan Tămaş Delavâlcele
din vol. Jertfă de seară

LECŢIA DE OMENIE

După-amiază obişnuită de vară. E duminică şi după tipic, ar trebui să fiu plictisit, foarte plictisit. Şi totuşi nu sunt, dimpotrivă, parcă îmi vibrează exuberant corzile simţirii.

Doi dintre foştii mei elevi dragi şi-au anunţat vizita, lucru total neobişnuit pentru un singuratic, aşa cum sunt eu.

Dar iată că se întâmplă. Mă pregătesc îndelung, ca pentru un eveniment unic. Chiar este unic, pentru că elevul de odinioară Mihai este astăzi student la inginerie în ultimul an, iar prietena lui Iasmina-Andrada, cu 3 ani mai mică este studentă în anul II la farmacie. Amândoi sunt la Cluj, oraşul studenţiei mele cu mulţi ani în urmă.

Mă bucur de venirea lor, ca un copil ce urmează să fie gratulat pentru o faptă bună şi mă gândesc mulţumit că musafirii mei speciali nu mi-au înşelat aşteptările şi că, pe lângă carte, i-am învăţat să fie şi omenoşi.

Iar roadele le şi văd acum, căci ei vin să se intereseze de sănătatea şubredă a fostului lor dascăl, aflat în suferinţă şi luptându-se cu boala.

Ce gest nobil din partea celor doi tineri minunaţi, ce sentiment copleşitor pentru mine să fiu unul dintre artizanii educaţiei lor. Câtă vreme încă mai există asemenea atitudine, evident că sunt şanse ca societatea confuză în care trăim să se redreseze.

Cei doi îşi fac apariţia în uşa modestului meu apartament, sunt înalţi şi supli, frumoşi, dumnezeiesc de frumoşi, cumpătaţi şi sfioşi ca odinioară, când erau elevii mei. Ce fascinantă e tinereţea!

Întâlnirea a fost ca un balsam pentru sufletul meu rănit şi obosit. Am depănat amintiri, s-au făcut referiri la viitor, i-am dăscălit după obicei (poate excesiv de mult) şi pentru 2 ore am redevenit profesorul din anii de activitate.

Au fost ore de maximă încărcătură emoţională, pe care nu le voi uita curând. Empatia dintre noi a trezit nostalgii mai ales că am refăcut traseul fascinant al anilor de liceu. La plecare au promis că vor mai reveni şi starea de bine pe care am simţit-o mi-a inundat întreaga fiinţă. Rămas iarăşi singur, am cumpănit îndelung făcând incursiune în trecut, în trecutul meu de profesor împătimit de menirea sa. Şi mi-am zis că a meritat efortul, fiindcă, iată, am lăsat în urmă asemenea exemplare umane rare ca Mihai şi Iasmina-Andrada iar asta-i o izbândă. Atitudinea lor, delicateţea, grija pentru nevoile aproapelui, compasiunea, educaţia, toate acestea au un numitor comun - omenia.

De atlfel, gesturile mici, aparent neînsemnate, fac oamenii mari. Iar dragii mei foşti elevi sunt cu adevărat oameni mari, oameni de omenie. Ferice de părinţii care au crescut asemenea copii, ce în modul cel mai firesc, prin gesturi şi vorbe sincere pot aduce lumină şi bucurie acolo unde bântuie întunericul şi tristeţea. Câţi dintre noi ne gândim, cel puţin din când în când, să fim omenoşi? În orice caz nu mulţi.

Însă mă bucur că mai există şi oameni de omenie, asemeni celor doi tineri. Este de bun augur, întrucât ne mai putem salva. Căci omenia e una din valorile fundamentale ale omenirii. Pentru lecţia de omenie pe care aţi oferit-o sincer şi dezinteresat, Mihai şi Iasmina-Andrada, fiţi binecuvântaţi! Iar noi ceilalţi să luăm aminte - avem ce învăţa de la tinerii de excepţie.

Prof. Şerban Dionisie Pompei

O VIAȚĂ MOARTĂ

Viaţa e o mocirlă în care ne scufundăm, crezând că e bine. Iar lumea e o închisoare, fără cusur, fireşte, în care, cel neştiutor e în frunte, făcându-ne să-ndurăm un rău ştiut. Neantul. O adunătură de umbre întunecate, siluete transparente, vise pierdute cu totul şi uitate dinadins. Întunericul năprasnic mă cuprinde, mă leagă, ca pe un neştiutor ce sunt, ca pe un om josnic. Sunt vinovat, recunosc, vinovat că sunt cuprins în propriu-i cadavru, cuprins de moarte şi întuneric. Şi parcă dintr-o dată toate acestea mă copleşesc, căci lumea pare ca un vârtej odios şi infect. Teama de a fi tu însuţi, uneori te-ngrozeşte, te face să tremuri, să te pierzi cu firea, să îţi doreşti, măcar pentru o clipă să fii un alt om, un alt personaj. Ce frumos e atunci când crezi că totul din jurul tău îţi apartine, dar deodată te trezeşti şi descoperi adevărul, ce te îneacă-n-plâns. Viaţa nu e uşoară, dar trebuie să ai un gram de noroc să găseşti pe cineva care să îţi înţeleagă nebunia. Dar de multe ori nu e aşa cum vrem noi, cum ar spune Iona: „Fericirea nu vine niciodată atuncea când trebuie."

Dar era uimitor. În acel moment simţeam că pot zbura, că viaţa mea nu e tocmai un ghinion, şi când a început a vorbi, acel glas de înger am rămas pentru o clipă mut, dar totuşi, simţisem că o cunosc de o viaţa. Dar pe urmă m-am înşelat. Era umbră ca toate celelate umbre, fără viaţă.

Nimic nu este bun sau rău, numai mintea omului hotăreşte. Ce e omul? Ce e omul, decât un josnic ins, ce cu nevrednicie soarta în mâini şi-o ia?

Omul fiinţă ridicată-n slăvi, capabil de orice, ca o mireasmă e Acesta, ca un diamant. El poate ajunge pe cele mai înalte culmi, el e egal cu Creatorul.

Şi totuşi, ce înseamnă această palmă de lut? Nimic.

Toate astea nu mă mai încânta, nici femeia care, cândva, era în ochii mei o zeiță, dar azi nimic din toate astea nu-mi mai plac. Sunt scârbit total de atâta imprudenţă, laşitate, frică de noi înşine.

Viorel Cătălin Moldovan

DESPRE ARTĂ, ARTIST ŞI TALENT...

Ce este arta?

Definirea artei este o problemă complexă care i-a preocupat pe mulţi teoreticieni şi istorici de artă şi este până la urmă o întrebare fundamentală, prima pe care şi-o pune orice teoretician atunci când începe o cercetare de istoria artei. Cred că putem avea siguranţa faptului că nu va exista vreodată acea definiţie supremă, prin care să identifice oricine conceptul de artă, din cauza caracterului său fluid, flexibil și a unor sensuri departe de a fi bine precizate sau univoce. Căci domeniul ce corespunde artei se caracterizează printr-o perpetuă transformare.

Din perspectiva artei ca ***imitaţie*** – „*mimesis*"- arta poate fi văzută ca un mod de transpunere a realităţii în realitatea artistului sau conceperea unei realităţi proprii. Arta este o puternică modalitate de exprimare și un mijloc de comunicare, ce poate îmbrăca multe forme; de unde ar rezulta perspectiva artei ca ***expresie***. Arta este o încercare de a da răspunsuri și totodată de a ridica semne de întrebare în jurul unor concepte precum existenţa, lumea, omul, prin recurgere la ***simbolism.*** Arta este un domeniu extrem de vast, chiar mai vast decât ar fi lumea tentată să creadă. Mai ales în zilele noastre, când cuprinde mult mai multe medii artistice decât înainte.

Arta este un domeniu nemărginit, este ca un tezaur spiritual al omenirii și care mai are multe de dat în viitor. Eu nu pot decât să încerc să conturez o definiţie a artei prin prisma propriei subiectivităţi. Arta este o activitate specific umană, ce constă în crearea unei imagini luate din realitate, dar trecută prin filtrul imaginaţiei, al emoţiilor și sentimentelor pure. Arta reprezintă redarea unei realităţi prin prisma realităţii artistului și reflectă o anumită latură a personalităţii sale. Arta este o alegere, un mod de viaţă, dar mai mult decât atât, este o necesítate, un mod de supravieţuire a spiritului în momentele bune și cele de cumpănă ale vieţii. Într-o astfel de perioadă ne aflăm și acum, când punem totul sub semnul întrebării și totul e aparenţă.

În Antichitate se vorbea despre *artă fără artiști*, căci operele nu erau semnate și erau uneori producţii colective, artiști precum egiptenii sau grecii au lăsat opere de o mare frumuseţe, firesc și simplitate care nu vor înceta să stârnească admiraţie. Pe atunci artistul, sau mai bine zis meşteşugarul, punea accent pe produsul muncii sale și nu pe construirea identităţii sale artistice, pe C.V.-ul său, cum se întâmplă azi, când mult mai important pare a fi o producţie mare într-un timp cât mai scurt şi prezenţa la cât mai multe expoziţii. Artiştii din trecut nu au lăsat „profile" de artiști, dovadă că era pusă arta în faţă.

În contemporaneitate vorbim atât de artiști care produc artă cât și despre *artiști fără artă*, „artiști" care aspiră la un titlu, dar care nu au operă și nu produc artă. Însuși conceptul de artă traversează o perioadă de cumpană, pentru că nu știm sigur în ce punct ne aflăm și încotro ne îndreptăm. Au existat teoreticieni care afirmau în trecut că marea artă a încetat să mai existe după apogeul Renașterii și că mare parte din ceea ce admirăm azi nu poate fi numită artă. Mulţi continuă să creadă asta însă problema e discutabilă pentru că fiecare perioadă din istoria artei poate fi judecată doar în contextul epocii sale. Diferitele perioade şi forme de artă nu trebuie judecate prin comparaţii.

Arta trebuie să se producă natural, spontan și nu sub presiune și constrângere. Căci lucrurile bune și noi îșI au rădăcinile în spontaneitate și firesc.

Să nu uităm că dincolo de critici și canoane, arta înseamnă libertate de exprimare prin mijloace proprii artistului. Iar unealta supremă a artistului este sentimentul, emoţia…

Pictură: Maria Tîlvescu

Ce înseamnă să fii artist?

Primul lucru la care mă gândesc atunci când aud această întrebare este acela că a fi artist nu este în totalitate o chestiune de alegere. Deşi diferiţi artişti au afirmat de-a lungul istoriei că orice om poate fi artist, acest lucru este adevărat până într-un punct. Este adevărat că fiecare om posedă un anumit grad de creativitate doar că acesta nu este în toate cazurile orientat către artă, ci către domeniul de interes al fiecărui individ. Creativitatea şi puterea de inovaţie sunt două dintre elementele fundamentale reuşitei în orice sferă de activitate.

Un artist este, înainte de toate, un om cu o sensibilitate aparte, cu un simţ înnăscut al observaţiei, este foarte atent la detalii şi înţelege lumea şi fiecare lucru în profunzime. Un artist este mereu curios, cercetează realitatea ce-l înconjoară, meditează, îşi pune multe întrebări, caută răspunsuri, caută să cunoască şi să înţeleagă. Artistul adevărat are o gândire profundă, filozofică şi este interesat de cunoaştere în toate formele sale. Este interesat să cunoască lumea prin prisma istoriei şi a tot ce ne-a dat ea, dar şi prin prisma realităţii şi a societăţii din care face parte, fie că-i place sau nu. Toate acestea îi stimulează creativitatea şi îi generează arta. Fără toate acestea nu ar exista artistul şi cu atât mai puţin arta.

Un artist la început de drum trebuie să fie conştient că nu există practică artistică fără teorii şi istoria artei şi invers. Niciun mare artist din istorie nu şi-a câştigat statutul aflându-se la una dintre cele două extreme, niciun artist din istoria artei nu a făcut artă fără teorie şi nu a scris teorie fără să ştie în ce constă practica artistică. Nu vorbesc despre cazuri ideale, ci despre ceea ce presupune a fi de fapt artist. Arta nu ia fiinţă doar din talent sau aptitudini, ci şi din cunoaştere.

Arta nu poate fi alegerea oricui, ci este mai degrabă invers. Este exact cum spunea Marc Chagall: ***dacă te-ai născut pentru artă, nu vei putea face niciodată altceva***. Arta este alegerea sufletelor nobile, sensibile la noţiunea de ***frumos***, este un refugiu pentru cei care nu au decât asta. Iată de ce arta nu ţine de alegere. Unii pot pretinde că sunt artişti când în realitate sunt departe de a fi, pe când alţii au fost, sunt, iar preocuparea lor principală nu a fost să spună că sunt ci să demonstreze asta ori să facă pur şi simplu artă nu doar pentru ei ci şi pentru lume. În consecinţă, nu trebuie să demonstrezi că eşti artist doar cu fapta, ci şi cu mintea şi sufletul.

Ce înseamnă talentul?

Să ai un talent înseamnă să te diferenţiezi de alţii, să devii tu însuţi, să-ţi construieşti singur o identitate. Talentul este o capacitate înnăscută de a face ceva al tău, de a lua părţi din tine şi a le pune în fiecare lucru pe care îl faci, de a te multiplica pe tine însuţi, de a putea lăsa o urmă pe unde treci, o urmă care uneori poate trece chiar şi proba timpului.

Să ai un talent înseamnă să ai capacitatea de a înfăptui lucruri bune, frumoase şi să ai puterea de a construi ceva din nimic, de a creea ceva doar cu ceea ce se găseşte în interior, cu ceea ce ştii, cu ceea ce ai acumulat şi sintetizat în timp. Johann Wolfgang von **Göethe** afirma că *cei ce s-au născut cu un talent şi sunt meniţi să-l folosească, îşi vor găsi adevărata fericire doar atunci când îl folosesc*. Talentul este ca un zăcământ ce trebuie descoperit şi explorat, ca o comoară care trebuie pusă în valoare. Se presupune că fiecare om are un talent sau poate ajunge să fie foarte bun la ceva, dar important e ca acea aptitudine deosebită să fie descoperită, valorificată, iar posesorul să devină conştient de ceea ce are şi de ceea ce poate face.

Multe talente au rămas nedescoperite sau au trecut neobservate în timp din cauza unor circumstanţe nefavorabile sau din cauză că posesorul nu a vrut sau nu a ştiut să-l alimenteze, să-l cultive. Talentul fără multă muncă nu înseamnă prea mult, pentru că talentul e ca o scânteie: o putem avea dar focul trebuie să-l facem singuri. Dar este valabil şi invers: nu poţi realiza prea multe cu multă muncă în condiţiile în care talentul lipseşte. Abilităţile naturale fără educaţie au dus la glorie mult mai des decât educaţia fără abilităţi înnăscute, credea Marcus Tullius **Cicero.**

Ana Blandiana dă şi ea o definiţie frumoasă talentului. Aceasta afirma că *toţi avem talent, dar talentul nu este decât un mijloc de tracţiune cu care unii transportă diamant, alţii cărbune şi atât de mulţi materiale sintetice*. **Emile Zola** era de părere că *artistul nu înseamnă nimic fără talent, dar talentul nu înseamnă nimic fără muncă*. Astfel talentul şi munca devin o sumă din care rezultă performanţa, reuşita. Lucrurile frumoase, remarcabile prind formă cu ajutorul acestei formule.

Cosmina Marcela Oltean

Cronică literară

IMIGRANȚII

Ioana Baetica Morpurgo

Născută în 1980, scriitoarea se află, desigur, la începutul carierei scriitoriceşti, fiind încă insuficient cunoscută. Prin această carte, ne oferă un roman postmodernist ce tratează o temă de stringentă şi dureroasă actualitate - cea a dezrădăcinării.

Stilul dens, mult peste capacitatea de receptare a unui lector comod, pare pe alocuri superdoct (inserţii de pasaje în limba engleză, reflecţii filozofico-morale, etc.), dar bogăţia informaţională şi observaţia realistă a fenomenului social fascinează şi se implică fără drept de apel. Şi din punct de vedere structural, cartea este interesantă, întrucât primele două părţi sunt eterogene şi derutante, pentru ca mai apoi şuvoiul narativ să se mai limpezească, facilitând receptarea mesajelor în sine. Prin urmare, aviz cititorilor obişnuiţi cu lectuta cuminte a romanului de formă clasică, ei trebuie să se reconfigureze adaptându-se la cerinţele romanului postmodernist în care libertatea de exprimare devine o constantă, iar amestecul de stiluri este acceptat fără nicio rezervă.

Romanul surprinde secvenţe din viaţa a cinci români care au emigrat în Anglia după revoluţia din 1989 în căutarea mirajului occidentului sau pur şi simplu încercând să supravieţuiască într-o lume în care şansele nu sunt egale. Condiţia lor e diferită, dar au în comun faptul că trăiesc vremelnic la Londra şi sunt cetăţeni români cu statutul de imigranţi.

Primul - Răzvan - e un doctorand gay veşnic revoltat, în căutarea unor experienţe inedite. Cea de-a doua protagonistă - Maria - de asemenea intelectuală, de fapt o pictoriţă de mâna a doua, speră să fie fericită, măritându-se cu un englez bogat şi mult mai vârstnic.

Cel de-al treilea erou -Traian - este un broker de succes care câştigă sute de mii de lire pe an, dar rămâne blocat într-un trecut al său ce-l demobilizează.

Ultimii doi protagonişti sunt de condiţie umilă, căci Sabina e o femeie părăsită de bărbat şi rămasă cu un copil de crescut, iar Gruia e un ţigan aproape analfabet, care cântă la vioară pe străzi sau în localuri pentru a putea supravieţui.

În toate cele cinci cazuri autoarea surprinde cu luciditate efectul devastator al dezrădăcinării unor inşi care nu-şi găsesc locul într-o lume ce nu le aparţine şi unde iluzia şi speranţa încearcă să-i motiveze să meargă mai departe. În jurul fiecărui erou, autoarea configurează o poveste de viaţă, dar scrisă mereu în alt mod.

Astfel, partea I, avându-l ca protagonist pe Răzvan, e o naraţiune despre un grup de tineri mai rebeli care îşi exprimă opiniile politice, filozofice, morale, erotice, trăind haotic, de multe ori în promiscuitate. Concluzia e că nu se poate trage nicio concluzie; comentariile docte ale eroilor vor rămâne de cele mai multe ori acte gratuite, ei eşuând în noapte, gândindu-se la cer. E un final apoteotic, având multiple interpretări contradictorii.

Parte a II-a este romanul Mariei, ce se devoalează din paginile unui jurnal. Adeptă a unui tip de artă figurativă, Maria trăieşte şi ea la Londra. Se căsătoreşte cu un englez bogat, Dorian şi duce o viaţă boemă, dar eşuează lamentabil la confluenţa dintre artă şi trezie.

Finalul este, desigur simbolic; eroina pleacă de acasă păşind afară „în plin soare, forfotă, trafic şi London Eye" ce se-nvârte încet deasupra peisajului. Acolo sus vrea Maria să se urce şi să stea neclintită, proptită de fereastra de plexiglas a uneia dintre cabine, în timp ce roata o va ridica uşor şi-o va întoarce la fel de usor la pământ, ca să închidă cercul. „Rotaţia". E aceeaşi rotaţie care a dus-o pe eroină într-o altă lume de unde poate va pleca spre a se reîntoarce acasă.

Partea a III-a - Traian - revine la naraţiunea-confesiune, dar nu lipseşte imaginarul ce colorează întregul. Eroul, poreclit şi Vampirul fiindcă vine din ţara lui Dracula, pleacă la Londra, unde va deveni broker de succes la o mare companie. Nu-i lipseşte nimic pentru a fi cât se poate de fericit, are o casă mare, îşi permite vacanţe exotice, pasionat de arta fotografică şi totuşi... A rămas blocat undeva în trecutul său. În ţară, a fost căsătorit pentru o scurtă vreme cu o femeie pe care a iubit-o mult, dar care n-a vrut să-l urmeze în Anglia. A cunoscut mai apoi şi alte femei ce i-au rămas în minte, dar e obsedat de o iubire din copilărie, regăsită mulţi, în circumstanţe nefericite. Curând îşi dă seama că dincolo de formele materiale, de fapte şi voci, există lucruri mai importante. Tot ce trebuie să facă de acum încolo e să se uite dincolo de figura geometrică, spre unghiul format de linia orizontului şi linia timpului. Evident, alt final simbolic şi interpretabil. Ultimele două părţi ale romanului sunt mai simplificate, aidoma eroilor ce le domină. Sabina, protagonista părţii a IV-a, este o femeie de la ţară, plecată de la ţară, plecată din Moldova să muncească la Londra, pentru a câştiga atât cât să-şi poată creşte copilul rămas în ţară şi să-şi ajute cu bani tatăl bătân care trudea într-o gospodărie modestă, undeva într-un sătuc îndepărtat. Femeie simplă, departe de fasoanele intelectuale, Sabina îngrijeşte un englez muribund, d-nul Ferguson, care-i va lăsa prin testament casa cu tot ce este în ea şi-o mare sumă de bani. Femeia se căsătoreşte cu fiul bătrânului şi se trezeşte de abia acum din amorţeala care o subjugase, încercând să fie fericită într-o lume care însă nu era a ei, dar pe care încearcă să o înfrunte.

Şi în sfârşit, ultima parte - Gruia - este dedicată unui tânăr ţigan plecat în lume cu o vioară sub braţ şi un ban de aur primit de la bunica sa. Viaţa lui umilă curge simplu, întocmai ca sufletul răvăşit de amintiri, dar se îndrăgosteşte de o curtezană spaniolă care îl obsedează. Va muri sub roţile unui taxi grăbit, câteva minute după ce a crezut că şi-a găsit fericirea în braţele Marcellei, spanioloaica focoasă care-i subjugase gândurile.

Romanul stârneşte interes şi prin ingineria compoziţională: cele cinci capitole închid cinci destine umane şi au câte un motto sugestiv în limba engleză sau română. Să amintim şi că subcapitolele au titluri şocante, expresive, inducând în mental cititorului un desfăşurător anume. Şi din acest punct de vedere, materialul faptic este echilibrat; cu excepţia capitolului I (6 subcapitole), celelalte capitole (2-5) au câte 7 subcapitole. Inedită este partea de post-scriptum, unde autoarea ne face părtaşi la descifrarea mecanismului genezei romanului, dându-ne indicii asupra surselor sale de inspiraţie. Cartea este scrisă cu incontestabil talent, din perspectiva tinereţii scriitoarei, atentă la problemele semenilor săi într-o lume bulversată. Am convingerea că vom mai auzi despre Ioana Baetica Morpurgo, care va deveni o voce puternică a scrisului românesc postmodernist.

Prof. Şerban Dionisie Pompei

Traducere

MICHEL HOUELLEBECQ – UN POET AL SUFERINȚEI, AL ALIENĂRII ȘI AL ANGOASEI

Un destin aparte, biografic şi literar, este cel al lui **Michel Houellebecq**, considerat unul din scriitorii reprezentativi ai literaturii franceze contemporane. Existența sa însăși este o aventură singulară, iar aceasta poate să explice - parțial, ca în cazul oricărui creator - o operă lucidă, plină de amărăciune, de cruzime chiar, cât privește crepusculul civilizației europene actuale, cu consecințe devastatoare asupra individului rămas singur în fața unei istorii care îl dizolvă, îl turmentează, îl înnebunește.

Pe numele adevărat **Michel Thomas**, viitorul scriitor s-a născut în insula La Réunion, probabil în 1958; copil nedorit de părinți, va fi curând „expediat" în Algeria și va fi crescut o vreme de bunicii materni, iar mai apoi de bunica maternă Henriette Houellebecq, al cărei nume de familie îl va prelua drept pseudonim literar. Studiază agronomia, apoi cinematografia (pe care nu o finalizează), însă intrarea în viață îi este marcată de șomaj, de o căsătorie ratată și de probleme psihice cauzate de o acută depresie. Curând, însă, tematica abordată lucid, cinic, fără reticențe, stilul „alb", „plat", care conferă autenticitate romanelor îi vor aduce gloria literară, **Michel Houellebecq** devenind un lider al generației sale, cu o operă editată în tiraje fabuloase pentru zilele noastre și care a fost tradusă în peste treizeci de limbi. Atitudinea tranșantă, opiniile expuse fără menajamente îi vor aduce acuzații de misoginism, de rasism și de antisemitism. Este motivul pentru care scriitorul se va auto exila în Irlanda.

Începuturile sale literare în poezie vor trece neobservate, iar consacrarea literară va fi dată de opera în proză, începând cu primul său roman, ***Extension du domaine de la lutte*** [Extinderea domeniului luptei], 1994, în care este examinată mizeria existențială a omului contemporan, urmat de ***Les particules élémentaires*** [Particulele elementare], 1998, care se vrea a fi expresia unei viziuni lipsite de iluzii cât privește medis și lumea politicului, ***Plateforme*** [Platforma], 2001, roman scris la persoana I, în care „turismul sexual", văzut ca o posibilă soluție la dereglajul social care abuzează emoțional și sentimental individul, la care se adaugă o critică acerbă a islamului, ***La Possibilité d'une Île*** [Posibilitatea une insule], 2005, care denunță spoiala de cultură a societății postmoderne, ***La Carte et le Territoire*** [Harta și teritoriul], 2005, ***Soumission*** [Supunere], 2015 Aceste romane se regăsesc în versiuni românești la Editura „Polirom" (Iași). Critica literară franceză vorbește de o influență, de o recuperare a prozei realiste a secolului al XIX-lea și al XX-lea (**Céline**, **Honoré de Balzac**, **Émile Zola**, **Albert Camus** etc.).

Totuși, preocupările artistice ale lui **Michel Houellebecq** sunt mult mai diverse: a abordat regia și scenariul cinematografice, actoria, eseul etc. Am lăsat intenționat la urmă creația poetică, „prima dragoste" a creatorului francez, adunată în volume precum **La Poursuite du bonheur** [....], 1991, ***La Peau*** [Pielea], 1995, **La Ville** [Orașul], 1996, ***Le sens du combat*** [Semnificația luptei], 1997, **Poésies** [Poezii], 2000, 2010. În anul 2014, scriitorul a alcătuit o „antologie personală" (1991-2013), intitulată ***Non réconcilié***, în cinci părți, cuprinzând 132 de poeme, care a văzut lumina tiparului și în limba română, la Editura „Humanitas Fiction", 2016, în traducerea lui **Daniel Nicolescu**, sub titlul „Neîmpăcat".

Critica literară franceză îl consideră pe **Houellebecq** un „antimodern", care are totuși o dimensiune „futurologică" apocaliptică, un poet cuprins de pesimism și de depresie, care trăiește acut sentimentul unui crepuscul civilizațional. În poezia sa nu mai este, însă, prezent cinismul din romane, el s-ar înscrie în aria unui „romantism dezamăgit"; atitudinea sa și apelul la prozodia clasică l-au determinat pe criticul **Dominique Noguez** să-și definească drept *„un Baudelaire al supermarketurilor*". Poezia îi oferă lui **Michel Houellebecq** posibilitatea să reia, uneori cu umor și (auto)ironie, dar fără sarcasmul din romane, temele sale frecvente: neantul, moartea, vidul civilizației globaliza(n)te, pustiirea sufletească a omului contemporan etc. „*Una peste alta, Michel Houellebecq este un splendid poet al declinului, individual și colectiv, al luminii crepusculare, al melancoliei de final de lume* [...]" (**Adina Dinițoiu**).

Michel Houellebecq este și autorul unui teribil text programatic, o „artă poetică", în care sunt prefigurate temele creației sale. Este o inițiere în suferință, în însingurare, într-un divorț între individ și lume și societate, care începe din copilărie și îl urmărește pe artist ca un blestem întreaga-i existență. Din această luptă surdă cel învins va fi mereu artistul, în dimensiunea sa umană, iar din rănile sale sufletești se va naște o operă distorsionată, uneori chiar respingătoare, dar care rămâne singurul mod de supraviețuire și o mărturie teribilă a unui destin descompus într-o lume ce se îndreaptă spre un nadir irevocabil.

Este vorba de eseul ***Rester vivant***, apărut mai întâi la Éditions de la Différence, în 1991, şi a fost reluat mai apoi în placheta ***Rester vivant et autres textes***, în 1997, la Éditions Flammarion. Titlul, tradus mot-à-mot, ar fi „a rămâne trăind"; într-o traducere liberă, el ar suna „a supraviețui". Am optat pentru forma de față, tocmai pentru că ea păstrează ideea de durată, de continuitate a luptei cu viața prin artă. După informațiile existente pe internet, eseul nu are o variantă românească publicată. Traducerea am realizat-o după Michel Houellebecq, Éditions <<J'ai lu>>, colecția << Librio>>, Paris, 1999, p.5. - 27.

SURSE:
https://așa.litero-mania.com/michel-houellebecq-/poetul/;
http://www. humanitas.ro/michel-houellebecq;
https:/www.observatorcultural.ro/tag/michel-houellebecq;
https:/ro.m.wikipedia.organizat/wiki/Michel_Houellebecq#/media;
https/fr.m.wikipédia. org/wiki/Michel_Houellebecq.

SĂ RĂMÂI ÎN VIAȚĂ
- o cale de urmat -

MAI ÎNTÂI, SUFERINȚA
„Universul țipă. Betonul păstrează stigmatul violenței care l-a constrâns să devină zid. Betonul strigă. Iarba geme între colții animalului. Dar omul? Ce vom spune despre om?"

Lumea e o suferință în manifestare. La origine, există un nucleu de suferință. Oricare existență este și o expansiune, dar și o frângere. Toate lucrurile sunt atinse de suferință, până ca ele să existe. Neantul vibrează de durere până să ajungă la ființare: și aceasta, într-un abject paroxism.

Existențele se diversifică și devin tot mai complexe, fără a pierde însă nimic din structura primară. Urcând de la un anumit prag al conștiinței, intervine țipătul. Din el decurge poezia. Și, de asemeni, limbajul articulat.

Întâiul demers poetic constă în a te întoarce la izvoare. Adică: la suferință.

Modalitățile de a suferi sunt importante; ele nu sunt și esențiale. Orice suferință este bună; oricare suferință este folositoare; oricare suferință este purtătoare de roade; oricare suferință este un univers.

Henri are un an. El zace pe jos, scutecele sale sunt murdare; urlă. Mama lui aleargă de colo acolo, lovind zgomotos cu călcâiele prin camera pardosită cu dale, căutându-și sutienul și fusta. Lucrul ăsta mărunt, acoperit de rahat, care se agită pe pardoseală, o exasperează. Începe ea însăși să țipe. Henri urlă și mai tare. Apoi ea pleacă.

Henri a pornit-o bine în cariera sa de poet.

Marc are zece ani. Tatăl său e pe cale de a muri de un cancer, la spital. Specimenul acesta de mașinărie uzată, cu tuburi în gât și cu perfuzii - este tatăl său. Numai privirea îi este vie, ea exprimă suferință și teamă. Marc, de asemenea, suferă. Și, în aceeași măsură, îi este teamă. Își iubește tatăl. Și, în același timp, începe să dorească moartea tatălui său; iar, din această pricină, începe să se simtă vinovat.

Marc va trebui să exerseze. Va trebui să sporească în el această suferință atât de aparte și de rodnică: Prea Sfânta Vinovăție.

Michel are cincisprezece ani. Nu l-a îmbrățișat niciodată vreo fată. I-ar plăcea să danseze cu Sylvie; dar Sylvie dansează cu Patrice și, în mod evident, acest lucru îi face plăcere. Michel a încremenit; muzica îi pătrunde până în străfundul ființei. Este o magnifică muzică lentă, de dans, de o frumusețe nepământeană. El nu știa că poți suferi atât de mult. Până acum, copilăria îi fusese fericită.

Michel nu va uita vreodată contrastul între inima sa înmărmurită de suferință și răscolitoarea frumusețe a muzicii. Așadar, sensibilitatea sa e pe cale de a se structura.

Dacă lumea este alcătuită din suferință, aceasta se datorează - în esență - faptului că ea este liberă. Suferința este consecința necesară mișcării libere și necontrolate a părților sistemului. Trebuie să cunoașteți faptul acesta și să-l spuneți.

Vă va fi imposibil să transformați suferința într-un scop. Suferința *este*, și nu ar putea - în consecință - să devină un scop.

Prin rănile pe care ni le produce, viața alternează între brutalitate și capcană. Luați cunoștință de aceste două forme. Întrebuințați-le. Obțineți despre ele o cunoaștere deplină. Faceți o distincție între ceea ce le separă și ceea ce le unește. Atunci, multe contradicții vor fi clarificate. Cuvântul vostru va câștiga și în forță, dar și în amplitudine.

Date fiind trăsăturile epocii, iubirea nu se prea mai poate manifesta; însă idealul iubirii nu s-a diminuat. Fiind în mod fundamental în afara timpului, ca orice ideal, el nu ar putea nici să scadă, nici să dispară.

De aici, o discordanță ideal-real, cu totul stridentă, un izvor cu totul bogat în suferințe.

Anii adolescenței sunt importanți. Odată ce v-ați configurat o concepție despre iubire suficient de idealizată, suficient de nobilă și perfectă, deveniți ridicol. Pentru că, de acum încolo, nimic nu va putea să vă ajungă.

Dacă nu mergeți la vreo femeie (din timiditate, din urâțenie sau din orice alt motiv), citiți publicații pentru femei. Veți regăsi acolo niște suferințe aproape echivalente.

Mergeți până în profunzimea prăpastiei cauzată de lipsa de iubire. Cultivați ura de sine. Ura de sine, disprețul față de ceilalți. Ura față de alții, disprețul de sine. Totul - amestecat. Faceți sinteza. În tumultul vieții, să fiți întotdeauna un perdant. Universul - ca o discotecă. Acumulați frustrări într-un număr mare.

Ilustrație: Cosmina Marcela Oltean

A învăța să devii poet înseamnă a te dezvăța să trăiești.

Iubiți-vă trecutul sau urâți-l; dar să-l aveți mereu în vedere. Trebuie să dobândiți o cunoaștere de sine completă. Astfel, puțin câte puțin, eul dumneavoastră profund se va detașa, va aluneca sub soare; iar trupul va rămâne pe loc; mărit, umflat, iritat; maturizat pentru noi suferințe.

Viața este o succesiune de teste întru distrugere. Să treceți primele teste, să eșuați la ultimele. Să vă ratați viața, dar să o ratați *de puțin*. Și să suferiți, să suferiți mereu. Trebuie să învățați a resimți durerea prin toți porii. Fiecare fărâmă din univers trebuie să devină o rană personală. Totuși, trebuie să rămâneți viu - cel puțin o vreme.

Nici timiditatea nu este de disprețuit. Am putea-o considera drept singurul izvor de bogăție interioară; aceasta nu este un fals. În mod efectiv, tocmai în acest moment al decalajului între voință și acțiune încep să se manifeste fenomenele mentale interesante. Omul în cazul căruia acest decalaj este absent rămâne aproape de animal. Timiditatea este un excelent punct de pornire pentru un poet.

Dezvoltați în dumneavoastră un profund resentiment față de viață. Acest resentiment este necesar oricărei creații artistice veritabile.

Uneori, este adevarat, viața vi se va părea - pur și simplu - drept o experiență nepotrivită. Însă resentimentul trebuie întotdeauna să vă rămână aproape, la îndemână - chiar dacă veți fi făcut alegerea de a nu-l exprima.

Și reveniți mereu la sursă, care este suferința.

Atunci când veți trezi în alții un amestec de milă înspăimântată și de dispreț, veți ști că vă găsiți pe calea cea bună. Veți putea să începeți a scrie.

SĂ ARTICULEZI
„O forță devine mișcare îndată ce intră în acțiune și se dezvoltă în timp."

Dacă nu ajungeți să vă articulați suferința într-o structură clar definită, sunteți terminat. Suferința vă va consuma de-a dreptul crud, din interior, înainte să fi avut timpul de a scrie măcar ceva.

Structura este singurul mijloc de a scăpa de sinucidere. Iar sinuciderea nu rezolvă nimic. Imaginați-vă că Baudelaire ar fi reușit în tentativa de suicid, la douăzeci și patru de ani.

Credeți în structură. Credeți, de asemenea, în vechile metrici. Versificația este un instrument puternic de eliberare a vieții interioare.

Să nu vă simțiți obligat a inventa o formulă nouă. Formulele noi sunt rare. Dacă apare una la un secol, e deja bine. Și, la originea lor, nici nu sunt, în mod obligatoriu, cei mai mari poeți. Poezia nu este un travaliu asupra limbajlui; în mod esențial, nu. Cuvintele se află în seama ansamblului social.

Cele mai multe forme noi nu se produc plecând de la zero, ci printr-o lentă deviere pornind de la o formă anterioară. Instrumentul se adaptează puțin câte puțin; el suferă modificări încete; noutatea care rezultă din efectul lor conjugat nu apare, în general, decât la sfârșit, odată ce opera a fost scrisă. E ceva cu totul comparabil cu evoluția din regnul animal.

Veți scoate, mai întâi, niște strigăte nearticulate. Și veți fi adesea tentat să reveniți la ele. E normal. Poezia, în realitate, precede un pic limbajul articulat.

Scufundați-vă din nou în strigătele nearticulate, de fiecare dată când veți resimți nevoia. Este o cufundare în Fântâna Tinereții. Dar nu uitați: dacă nu veți reuși, cel puțin la un moment dat, să ieșiți din ea, veți muri. Organismul uman își are limitele sale.

Ajunși la paroxismul suferinței, nu veți mai putea scrie. Dacă veți mai avea forță pentru așa ceva, încercați totuși. Rezultatul va fi, probabil, slab; probabil, dar nu neapărat cu certitudine.

Nu lucrați niciodată. A scrie poeme nu este o muncă, este o misiune.

Dacă folosirea unei forme determinate (de exemplu, alexandrinul) vă cere un efort, renunțați la ea. Acest tip de efort nu este niciodată productiv.

Altfel stau lucrurile cu efortul general, permanent, constând în evitarea apatiei. Tocmai acesta este indispensabil.

În privința formei nu ezitați nicicând să vă contraziceți. Dedublați-vă, schimbați registrul ori de câte ori este necesar. Nu depuneți un efort prea mare spre a avea o personalitate coerentă; indiferent că vreți sau nu, această personalitate există.

Nu omiteți nimic din ceea ce v-ar putea oferi o fărâmă de echilibru. În orice caz, fericirea nu este pentru dumneavoastră; aceasta s-a hotărât, și încă de multă vreme. Dar dacă puteți să smulgeți vreuna din aparențele ei, faceți-o. Fără să ezitați. Oricum, aceasta nu va dura mult.

Existența dumneavoastră nu mai este decât o țesătură de suferințe. Născuți să ajungeți la desfășurarea lor într-o formă coerentă. Obiectivul dumneavoastră în acest stadiu: o speranță de viață suficientă ei înseși.

SĂ SUPRAVIEŢUIEŞTI
<<Meseria scrisului este totuși singura în care, fără să devii ridicol, poți să nu câștigi bani.>>
Jules Renard

Un poet mort nu mai scrie. De aici, importanța de a rămâne viu.

Uneori vă va fi greu să țineți seamă de acest raționament simplu. Mai ales pe parcursul perioadelor de sterilitate creatoare prelungită. Menținerea în viață vă va apărea, în astfel de cazuri, inutil de dureroasă; oricum, nu veți mai scrie.

La aceasta, un singur răspuns: în fond, nu știți nimic. Iar dacă vă veți examina într-un mod cinstit, în cele din urmă va trebui să fiți de acord în această privință. S-au întâlnit situații ciudate.

Dacă nu mai scrieți, faptul este, probabil, preludiul unei modificări de formulă. Sau a unei schimbări a temei. Sau amândouă. Sau înseamnă, poate, la modul efectiv, preludiul morții dumneavoastră creatoare. Dar, despre asta, nu știți nimic. Nu cunoașteți nicicând cu siguranță acel segment din dumneavoastră înșivă care vă îndeamnă să scrieți. Nu îl cunoașteți decât sub niște forme aproximative, ba chiar contradictorii. Egoism sau devoțiune? Cruzime sau compasiune? S-ar putea susține orice. Dovadă că, în cele din urmă, nu știți nimic; așadar, nu vă comportați ca și cum ați ști ceva. În fața neștiinței voastre, înaintea acestei părți misterioase din dumneavoastră înșivă, rămâneți cinstit și umil.

Nu numai că poeții care ajung la bătrânețe nu creează în ansamblu mai mult, ci bătrânețea este perioda unor procese fizice și mentale pe care ar fi păcat să le ignorăm.

Acestea fiind spuse, este extrem de dificil să supraviețuiești. V-ați putea gândi să adoptați *o strategie à la Pessoa*: să găsiți un seviciu mărunt, să nu mai publicați nimic, să așteptați în liniște moartea.

În practică, vi se vor ivi înainte neajunsuri importante: senzația de irosire a timpului, impresia de a nu vă mai găsi locul, gândul că nu sunteți apreciat la adevărata valoare... toate acestea vor deveni curând de nesuportat. Vă va fi greu să evitați alcoolul. Făcând socoteala, amărăciunea și acreala se vor regăsi la capăt de drum, urmate repede de apatie, dar și de sterilitatea creatoare completă.

Așadar, această soluție își are inconvenientele sale, însă - în general - este singura. Nu-i uitați pe psihiatrii, care dispun de posibilitatea de a vă oferi întreruperi ale activității. Cu toate acestea, ședereа prelungită într-un spital psihiatric trebuie evitată, întrucât este prea distrugătoare. Nu va fi întrebuințată decât ca o soluție ultimă, ca o alternativă la sărăcia extremă.

Mecanismele solidarității sociale (alocație de șomaj etc.) vor trebui utilizate din plin, ca și susținerea financiară a prietenilor cu avere. Nu încercați o vinovăție excesivă în această privință. Poetul este un parazit sacru.

Poetul este un parazit sacru; asemănător scarabeilor din vechiul Egipt, poate prospera pe seama societăților bogate și în descompunere. Dar el își găsește locul și în sânul societăților austere și puternice.

Nu trebuie să vă bateți pentru voi înșivă. Boxerii se bat; nu poeții. Însă, totuși, trebuie să publicați ceva, cât de puțin; aceasta este condiția necesară pentru ca să poată avea loc recunoașterea postumă. Dacă nu publicați un minimum (fie și numai câteva texte într-o revistă de mâna a doua), veți trece neobservat de posteritate; la fel de neobservat precum ați fost pe când erați viu. Chiar de-ați fi fost cel mai perfect geniu, va trebui să lăsați o urmă; și să oferiți încredere arheologilor literari pentru a dezgropa restul.

E posibil ca nici aceasta să nu vă reușească; ratarea e frecventă. Va trebui ca, cel puțin o dată pe zi, să repetați pentru dumneavoastră înșivă că esențialul este să o faceți posibilă.

Cunoașterea biografiei poeților dumneavoastră preferați vă va putea fi utilă; ea ar trebui să vă îngăduie evitarea anumitor greșeli. Spuneți-vă mereu că, de obicei, nu există vreo variantă acceptabilă la chestiunea supraviețuirii materiale; dar există altele, și dintre cele mai rele.

În general, nu vă veți pune problema locului unde viețuiți; vă veți duce acolo unde veți putea. Încercați doar să evitați vecinii prea zgomotoși, capabili numai ei înșiși să provoace moartea intelectuală definitivă.

O mică implicare profesională poate să furnizeze anumite cunoștințe, utilizabile eventual într-o creație ulterioară asupra funcționării mecanismului societății. Dar și o perioadă de sărăcie lucie, care vă va arunca în marginalizare, vă va oferi alte învățăminte. Idealul este să le alternați.

Alte realități ale existenței, precum o viață sexuală armoniasă, căsătoria, faptul de a avea copii sunt totodată benefice și fecunde. Însă ele sunt aproape imposibil de atins. Pe plan artistic, sunt niște tărâmuri practic necunoscute.

În general, vă veți bălăngăni între amărăciune și angoasă. În ambele cazuri, alcoolul vă va ajuta. Esențial este să beneficiați de câteva momente de grație care vă vor permite realizarea operei. Ele vor fi scurte; forțați-vă să le surprindeți.

Nu vă fie teamă de fericire; ea nu există.

SĂ LOVEŞTI ACOLO UNDE CONTEAZĂ
<<Caută să te înfățișezi înaintea lui Dumnezeu ca un om încercat, ca un lucrător care n-are de ce să-i fie rușine și care împarte drept cuvântul adevărului.>>
(II Timotei, 2, 15)

Nu urmăriți cunoașterea pentru ea însăși. În poezie, nimic din ceea ce nu purcede de-a dreptul din emoție nu are vreo valoare. (Bineînțeles că e necesar să înțelegem *emoția* într-un sens larg; anumite emoții nu sunt nici plăcute, nici dezagreabile; este situația, în general de sentimentul înstrăinării.)

Emoția abolește lanțul cauzal; ea este singura capabilă de a ne face să înțelegem lucrurile în sine, iar transmiterea acestei percepții constituie obiectul poeziei.

Această identitate de scopuri între filosofie și poezie este izvorul secretei complicități care le unește.

Ea nu se manifestă în principal prin scrierea de poeme filosofice; poezia trebuie să descopere realitatea pe căile sale specifice, total intuitive, fără să treacă prin filtrul unei reconstituiri intelectuale a lumii. Și cu atât mai puțin prin filosofia exprimată sub formă poetică, care nu este -- cel mai adesea - decât o penibilă înșelăciune. Dar aproape întotdeauna o filosofie nouă își va afla printre poeți receptorii cei mai serioși, cei mai atenți și cei mai fecunzi. La fel, numai anumiți filosofi vor fi capabili să discearnă, să pună în lumină și să întrebuințeze adevărurile încifrate în poezie. În poezie, aproape tot atât cât și în contemplarea directă - și cu atât mai mult comparativ cu filosofiile anterioare -, ei vor găsi fundamentul unor noi reprezentări ale lumii.

Respectați-i pe filosofi, nu-i imitați; calea dumneavoastră, din nefericire, se află în altă parte. Ea este imposibil de disociat de nevroză. Experiența poetică și experiența nevrotică sunt două drumuri care se încrucișează, care se întretaie și care sfârșesc cel mai adesea prin a se confunda; iar aceasta se petrece prin disoluția filonului poetic în valul însângerat al nevrozei. Însă nu vă este dată alegerea. O altă cale nu există.

Aplecarea continuă asupra propriilor voastre obsesii va sfârși prin a vă preschimba într-o cârpă patetică, ruinată de angoasă și devastată de apatie. Însă, repet aceasta, altă cale nu există.

Trebuie să atingeți punctul de unde revenirea nu mai e posibilă. Sfărmați cercul. Și dați la iveală câteva poeme, înainte de a vă prăbuși la pământ. Căci veți fi întrevăzut niște spații imense. Oricare mare pasiune se revarsă înspre infinit.

În definitiv, iubirea rezolvă toate problemele. La fel, fiecare mare pasiune sfârșește prin a călăuzi către un domeniu al adevărului. Într-un spațiu diferit, extrem de dureros, dar în care privirea se pierde departe și vizionar. Unde obiectele apar limpezite, în toată strălucirea lor, în transparența adevărului lor.

Credeți în identitatea dintre Adevăr, Frumos și Bine.

Societatea în care trăiți are drept țel distrugerea dumneavoastră. Ați tras atâtea, fiind în slujba ei. Arma de care va uza ea este indiferența. Dar nu vă puteți permite să adoptați aceeași atitudine. Treceți la atac!

Orice societate își are punctele ei de cea mai joasă rezistență, plăgile sale. Puneți degetul pe rană și apăsați cu toată puterea.

Pătrundeți adânc în subiectele despre care nimeni nu dorește să audă vorbindu-se. Reversul medaliei. Insistați asupra bolii, a agoniei, a urâțeniei. Vorbiți despre moarte și despre uitare. Despre gelozie, despre indiferență, despre frustrare, despre lipsa iubirii. Fiți abjecți, veți fi autentici.

Nu aderați la nimic. Sau, dimpotrivă, aderați, apoi dezavuați îndată adeziunea. Niciun asentiment teoretic nu trebuie să vă acapareze prea multă vreme. Militantismul te face fericit, iar dumneavoastră nu vă e dat să fiți fericiți. Sunteți de partea nefericirii, sunteți pe partea întunecată a vieții.

Înainte de toate, sarcina dumneavoastră nu este să aveți inițiative, nici să clădiți. Dacă puteți face aceasta, faceți-o. Dacă ajungeți la niște contradicții insurmontabile, dezvăluiți-le. Căci misiunea cea mai profundă vă este de a scormoni în adâncuri întru Adevăr. Dumneavoastră sunteți groparul, și tot dumneavoastră sunteți cadavrul. Sunteți corpul societății. Sunteți responsabil de corpul societății. Cu toții sunteți responsabili, în egală măsură. Sărutați pământul, târâturilor!

Cântăriți și inocența, și vinovăția. Mai întâi în voi înșivă, ceea ce va oferi un îndrumar. Dar și în ceilalți. Observați-le comportamentul, dar și motivațiile; apoi judecați, cu o totală imparțialitate. Nu vă veți cruța și nu veți cruța pe nimeni.

Sunteți bogați. Cunoașteți Binele, cunoașteți Răul. Nu renunțați nicicând să le disociați; nu vă lăsați încleiați de toleranță, acest sărman stigmat al vârstei. Poezia este în măsură să stabilească adevăruri morale definitive. Trebuie să urâți libertatea cu toată energia dumneavoastră.

Adevărul este scandalos. Însă, fără el, n-ar exista nimic care să aibă valoare. O viziune onestă și naivă asupra lumii constituie deja o capodoperă. Comparativ cu această exigență, originalitatea cântărește puțin. Nu vă arătați preocupați de ea. În tot cazul, se va degaja inevitabil o originalitate din chiar însumarea defectelor dumneavoastră. Cât vă privește, spuneți, pur și simplu, adevărul; spuneți, nici mai mult, nici mai puțin, și cu totul firesc, adevărul.

Nu puteți iubi concomitent și adevărul, și lumea. Dar ați ales deja. Acum chestiunea constă în a vă menține această alegere. Vă invit să vă păstrați curajul. Nu pentru că ar fi ceva la care să mai sperați. Dimpotrivă, știți că sunteți extrem de singuri. Cei mai mulți dintre oameni fac aranjamente cu viața, ori mor. Dumneavoastră sunteți niște sinucigași vii.

Pe măsură ce vă apropiați de adevăr, singurătatea se mărește. Edificiul este măreț, dar vid. Mergeți prin sălile goale, care se fac ecoul pașilor voștri. Atmosfera este translucidă și invariabilă; obiectele par înmărmurite. Uneori începeți să plângeți, într-atât este de crudă claritatea viziunii. V-ar plăcea să vă întoarceți în cețurile necunoașterii, dar, în fond, știți că este prea târziu.

Continuați. Nu vă fie teamă. Ceea ce e mai rău a trecut deja. Binențeles, viața vă va mai sfârteca, dar, cât vă privește, nu mai aveți prea mult de-a face cu ea. Amintiți-vă acest lucru: în esență, ați murit. Acum sunteți față în față cu eternitatea.

Selecția textului, prezentare scriitorului și traducerea,
prof. Alexandru Ciubîcă
(continuarea în numărul viitor)

Pictură: Maria Tîlvescu

Echipa

CONSILIERI EDITORIALI
Călin Vlasie
Nicolae Băciuț
Lazăr Costel

REDACTOR-ȘEF
Viorica-Macrina Lazăr

EDITORI
Alexandru Ciubîcă
Doina Țifrea
Aurora Pașcan
Aurica Ujică

AUTORI
Laurențiu Malomfălean
Viorel Cătălin Moldovan
Elena Fecioru Scânteioară
Şerban Dionisie Pompei
Ioan Tămaş Delavâlcele
Cosmina Marcela Oltean
Marieta Matei
Maria Mărginean
Vasile Antonie Tămaş
Alexandru Ciubîcă

CONCEPȚIE GRAFICĂ
Matheea Negruț

FOTOGRAFIE
Cosmina Marcela Oltean

ILUSTRAȚII
Cosmina Marcela Oltean
Maria Tîlvescu

REALIZATOR
Biblioteca Municipală
„George Sbârcea”

SPONSOR
Romaqua Group

ISSN 2537 - 1606
ISSN-L 2537 - 1606

Contact

Vă așteptăm cu drag lucrările la adresa de e-mail:
toplitera@yahoo.com

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „GEORGE SBÂRCEA” · CENTRUL CULTURAL TOPLIȚA · Primăria TOPLIȚA · ROMAQUA GROUP · FUNDAȚIA MIRON CRISTEA